

Autoreferat informujący o zainteresowaniach i osiągnięciach
w działalności naukowo-badawczej i dydaktyczno-wychowawczej
doc. dr hab. Mieczysława Nieduszyńskiego

W dorobku naukowym Doc. dr habilitowanego zarysowały się dwa podstawowe kierunki badawcze. Pierwszy kierunek dotyczy zagadnień teorii ekonomii politycznej, a zwłaszcza problemów planowania i zarządzania gospodarką narodową za pomocą programowania dynamicznego, drugi kierunek odnosi się do zagadnień finansowania gospodarki narodowej i urzędów społecznych, a zwłaszcza finansowania sfery usług socjalnych i kulturalnych.

Jeśli chodzi o pierwszy kierunek zainteresowań badawczych doc. M. Nieduszyńskiego, to w dziedzinie teorii ekonomii politycznej znajdują się trzy pozycje książkowe. Pierwsza pozycja pt. *Słuszna cena* napisana w 1948 r. jako praca doktorska jest poświęcona analizie pojęcia słusznej ceny i dotyczy problematyki historii doktryn ekonomicznych. Druga pozycja pt. *Mnożnik i zasada przyspieszenia*, napisana w 1959 r. dla Zakładu Nauk Ekonomicznych PAN, jest praca, która porusza problemy współczesnej kapitalistycznej teorii ekonomii politycznej. Trzecia pozycja pt. *Teorie wartości i ceny*, wydawnictwa Ossolineum 1962 r., dotyczy także problematyki historii doktryn ekonomicznych. W pracy tej przeprowadzono analizę pojęcia wartości i pojęcia ceny formułowanego przez różne szkoły i kierunki ekonomiczne, począwszy od starożytności, aż do naszych czasów. Podano w niej własną definicję pojęcia ceny w warunkach gospodarki kapitalistycznej i gospodarki planowej.

W problematyce planowania i zarządzania autor zwrócił szczególną uwagę na zagadnienia programowania dynamicznego i zarządzania gospodarką narodową za pomocą modeli matematycznych, które dzięki zastosowaniu elektronicznej techniki obliczeniowej, można zastosować w praktyce planowania w skali całej gospodarki narodowej bądź też wybranych jej działów i gałęzi.

W dziedzinie tej zostało wydanych drukiem 5 książek i kilkanaście artykułów w różnych czasopismach naukowych. W 1957 r. została przetłumaczona z języka niemieckiego praca J. Tinbergena pt. „Wprowadzenie do ekonometrii”.

Praca pt. *Wieloetapowy model czynności produkcyjnych i transportowych*, wydana przez PWN w 1964 r., przedstawia koncepcję zastosowania programowania liniowego do łącznej optymalizacji kolejnych procesów gospodarczych, w szczególności procesów przebiegających od początkowych stadiów działalności produkcyjnej, aż do finalnych procesów gospodarczych /surowiec, magazyn, produkcja, hurtownia, sprzedaż/.

Następna praca pt. *Optymalne planowanie zapasów i produkcji*, wydana przez PWN w 1968 r. omawia zagadnienia planowania optymalnych rozwiązań produkcyjnych, transportowych i zapasów w określonym horyzoncie czasowym. Jest ona adaptacją ogólnego modelu programowania liniowego - za pomocą zmodyfikowanego algorytmu transportowego - do kompleksowo ujętych procesów ekonomicznych.

Czwarta pozycja pt. *Równowaga dynamiczna gospodarki narodowej*, wydana techniką offsetową przez Instytut Finansów w 1971 r., jest rozprawą habilitacyjną. Zaliczyć ją należy do prac prognostycznych. Zajmuje się ona zagadnieniem planowania makroekonomicznych proporcji rozwojowych i z tego tytułu jest przedmiotem badań teorii wzrostu. Z uwagi na metodę badawczą, polegającą na posługiwaniu się modelami ekonometrycznymi, wchodzi ona także w krąg zagadnień programowania, a zwłaszcza programowania dynamicznego. Posiada ona znaczenie dla praktyki gospodarczej, mianowicie planowania procesów ekonomicznych w ich rozwoju w określonym horyzoncie czasowym. W szczególności chodzi tutaj o niedopuszczenie do zakłóceń w gospodarce narodowej i prognozowaniu zrównoważonego jej wzrostu. Oryginalnym wkładem do rozwoju nadań ekonomicznych jest sformułowanie w tej pracy warunku równowagi dynamicznej całej gospodarki narodowej i określenie tego warunku za pomocą modelu matematycznego. Równowaga dynamiczna jest stanem gospodarki narodowej, w której występuje zrównoważony wzrost poszczególnych składników dochodu narodowego lub produktu globalnego w sferach ich tworzenia i podziału w określonym horyzoncie planowania. W poszczególnych przedziałach horyzontu planowania może wystąpić przyspieszenie lub opóźnienie szybkości wzrostu jednego lub kilku składników dochodu narodowego lub produktu globalnego, ale w całym horyzoncie musi nastąpić wyrównanie szybkości wzrostu wszystkich składników.

Piąta książka pt. *Dynamiczna równowaga gospodarcza*, wydana drukiem przez PWE w 1973 r., stanowi uzupełnioną i rozszerzoną wersję poprzedniej pracy. W książce tej omówiono ewolucję pojęcia równowagi gospodarczej, formułowanej przez różne szkoły ekonomiczne, w zasadzie jako pojęcie ekonomii statycznej. Zdefiniowano w niej pojęcie równowagi statycznej i równowagi dynamicznej oraz przedstawiono różnice między nimi. Ponadto w książce tej sformułowano model wpływu niematerialnych czynników rozwoju na wzrost gospodarczy w długim okresie czasu. Najważniejszymi z tych czynników są: nauka, kształcenie, kultura i ochrona zdrowia.

W związku z tym zostało zdefiniowane pojęcie równowagi dynamicznej w sensie

społeczno-gospodarczym. Elementami tej równowagi są obok składników dochodu narodowego także niematerialne czynniki rozwoju. Modele prezentowane w książce zostały przeliczone numerycznie za pomocą elektronicznej techniki obliczeniowej i mogą być "z powodzeniem zastosowane w praktyce gospodarczej.

Z artykułów dotyczących tej problematyki na uwagę zasługuje opracowany wspólnie z R. Soliczem artykuł, wydany w 1964 r. w *Computatio*, pt. Two direction methods for finding optimal solution of flow matrix, w którym przedstawiono metodę rozwiązywania zadań przydziału, szczególnie przydatną dla obliczeń za pomocą elektronicznych maszyn matematycznych. Metodę tę można zastosować do różnych zadań ekonomicznych takich jak alokacja zasobów i mocy produkcyjnych, planowanie optymalnych partii zapasów i produkcji w określonym horyzoncie czasowym, wieloetapowe problemy produkcji i transportu, równowaga wielostadialna gospodarki narodowej itp. Artykuł pt. Das Viletappen - Transportmodell und Methode seiner Lösung, napisany wspólnie z R. Solichem i wydany w 1966 r. w Pradze czeskiej, prezentuje model wieloetapowy, dzięki któremu można rozwiązać zadanie optymalnej alokacji mocy produkcyjnych w czasie i przestrzeni. Problem rozwoju i adaptacji metod matematycznych i numerycznych w urządzeniach socjalno-kulturalnych omówiono w artykule pt. Możliwość stosowania maszyn matematycznych w naukach humanistycznych, wydanym przez PAN w 1966 r. Następuje teraz szereg artykułów opublikowanych w latach 1967 - 1973 w *Ekonomiście*, *Finansach*, *Ruchu Prawniczym*, *Socjologicznym* i *Ekonomicznym*, *Zagadnieniach Naukoznawstwa*, *Przeglądzie Organizacji* i innych. W artykułach tych przedstawiono problemy zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Polski w latach ubiegłych /modele weryfikacyjne/ i w ujęciu prognostycznym /modele dynamiczne/, zagadnienia wpływu niematerialnych czynników rozwoju na wzrost gospodarczy w Polsce, problemy dotyczące równowagi statycznej i dynamicznej budżetu i systemu gospodarczego, jak również metodę horyzontu planowania, szczególnie przydatną do rozwiązania zadań zrównoważonego wzrostu społeczno-gospodarczego, sformułowanego w modelach dynamicznych.

W drugim kierunku zainteresowań badawczych Doc. M. Nieduszyński zajmuje się problematyką finansowania gospodarki narodowej, a zwłaszcza finansowania sfery usług socjalnych i kulturalnych. Tematy te są przedmiotem analizy 4 opracowań książkowych i ponad 20 artykułów. W 1955 r. został wydany przez Polską Akademię Nauk metodą powielaczową podręcznik pt. Przewodnik planowania i wykonania budżetu PAN, w którym sformułowano zasady planowania i finansowania różnorodnych placówek naukowych PAN. Podkreślono w nim odrębny charakter tych jednostek i niemożliwość normowania wydatków budżetowych w taki sposób jak to jest stosowane w innych urządzeniach socjalnych i kulturalnych. W następnym roku Ossolineum wydało książkę doc. M. Nieduszyńskiego pt. Planowanie i wykonanie budżetów jednostek naukowo-badawczych, w której poruszono te same problemy planowania i wykonania finansowego działalności naukowej, ale w skali całego kraju, uwzględniając znacznie większą liczbę różnorodnego typu placówek i urządzeń naukowych.

W pracy pt. Odpłatność usług niematerialnych, wydanej techniką offsetową przez Instytut Finansów w 1970 r. podano charakterystykę stosowanych obecnie w Polsce opłat za usługi świadczone przez służbę zdrowia, szkolnictwo, urzędnia opieki społecznej i kultury, sportu i turystyki. Przeprowadzono w niej analizę aspektów ekonomicznych i społecznych opłat, podkreślając z jednej strony bodźcowy ich charakter dla rozwoju niektórych urzędów socjalnych i kulturalnych, a z drugiej strony ich znaczenie dla budżetów rodzinnych różnych grup ludności. W pracy podano motywację, uzasadniającą konieczność istnienia i proporcjonalnego rozwoju dwóch źródeł finansowania usług niematerialnych, mianowicie funduszy spożycia społecznego i indywidualnych dochodów ludności.

Analiza nakładów na usługi socjalne w krajach RWPG, książka wydana przez PWE w 1973 r., jest analizą relacji jakie zachodzą między rozwojem czynników niematerialnych, nazwanych łącznie "kapitałem ludzkim" a wzrostem gospodarczym. Tempo wzrostu "kapitału ludzkiego" mierzone jest wysokością nakładów na naukę, kształcenie, ochronę zdrowia, turystykę, sport i kulturę w poszczególnych przedziałach /latach/ długiego horyzontu czasowego, a szybkość wzrostu gospodarczego wysokością dochodu narodowego w tych samych przedziałach. Kompleksowe badania nad niematerialnymi czynnikami rozwoju /kapitałem ludzkim/ stanowią dalszy krok w analizie ekonomiki sfery niematerialnej. Prezentowane w niej sposoby i wyniki badań można wykorzystać przy opracowywaniu wytycznych narodowego planu gospodarczego, w którym następuje konkretyzacja założeń polityki gospodarczej i społecznej kraju. Książka ilustrowana jest materiałem statystycznym, ujętym w 65 tablicach w tekście i 27 tablicach w aneksie, zaczerpniętym z danych statystycznych wielu krajów europejskich i zamorskich, ze szczególnym uwzględnieniem krajów RWPG. Dane te umożliwiły przeprowadzenie badań porównawczych.

W sporej ilości artykułów zajmujących się tą problematyką, opublikowanych w *Przeglądzie Zagadnień Socjalnych*, *Przeglądzie Ustawodawstwa Gospodarczego*, *Nauce Polskiej*, *Finansach*, *Studiach Finansowych*, wydawnictwie CİNTE, problemach Organizacji i Ekonomiki Kultury oraz wydanych techniką offsetową przez Instytut Finansów, przedstawiono poszczególne problemy finansowania usług

niematerialnych w zakresie nauki, kształcenia, ochrony zdrowia i kultury. W kilku artykułach przeprowadzono analizę planowania i wykonaniu wydatków budżetowych przeznaczonych na finansowanie urządzeń socjalno-kulturalnych zarówno z budżetu centralnego jak i z budżetów terenowych. Podjęto ponadto problematykę normowania wydatków w gospodarce budżetowej. Zasada obligatoryjności norm w planowaniu budżetowym jest sprzeczna z zasadą racjonalnego gospodarowania. Normy budżetowe powinny mieć charakter warunkowy i orientacyjny i powinny ułatwić jednostkom budżetowym dokonanie wyboru optymalnej strategii postępowania przy realizacji celu indywidualnego, jakim jest możliwie najlepsze wykonanie zadania planowego danej instytucji w granicach określonych przez narodowy plan gospodarczy.

Ostatni krąg zagadnień problematyki finansowania sfery niematerialnej odnosi się do zagadnienia efektywności usług socjalno-kulturalnych. W tym zakresie powstało kilka artykułów, dotyczących przede wszystkim problemu, efektywności usług świadczonych przez służbę zdrowia. Posługując się materiałem statystycznym, zebranych w szpitalach polskich na terenie całego kraju przeprowadzono analizę kosztów jednostkowych działalności tych urządzeń oraz za pomocą "funkcji produkcji", odpowiednio zmodyfikowanej dla działalności leczniczej, określono proporcje różnych nakładów i znaleziono rozwiązanie optymalne w ich układzie. W jednym z artykułów przeprowadzono badania porównawcze w skali międzynarodowej w zakresie problematyki efektywności usług zdrowia.

Wykaz

instytucji, organizacji i towarzystw naukowych w kraju i zagranicą,
z którymi kandydat współpracuje

Doc. dr hab. M. Nieduszyński jest członkiem Sekcji Ekonomiki Kultury Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego od 1972 r. Na posiedzeniach tej sekcji wygłaszał referaty na temat efektywności usług kulturalnych i odpłatności za dobra i usługi kulturalne.

Doc. M. Nieduszyński utrzymuje także kontakty naukowe z różnymi krajami RWPG, jak również krajami Europy Zachodniej. W 1971 r. odbyto konferencje naukową na temat ekonometrycznych modeli zrównoważonego wzrostu społeczno-ekonomicznego gospodarki narodowej. W dyskusji nad tym problemem brali udział oprócz autora przedstawiciele Instytutu Badawczego Finansów Węgierskiej Republiki Ludowej oraz przedstawiciele Instytutu Nauk Ekonomicznym Komisji Planowania przy Radia Ministrów.

W czerwcu 1972 r. Doc. M. Nieduszyński przeprowadził w Paryżu trzy konferencje naukowe:

1. z przedstawicielami L'université de Droit d'Economie et de Sciences Sociales de Paris 2 na temat gospodarki mieszkaniowej i urbanistycznej,
2. z przedstawicielami Institut de la Statistique et des Etudes Economique na temat długookresowych planów rzeczowo-finansowych,
3. z przedstawicielami Faculté de Droit de Sciences Economiques na temat ekonomiki oświaty i zastosowania modeli ekonometrycznych w sferze usług niematerialnych.

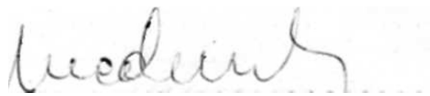
W czerwcu i lipcu 1972 r. przeprowadził on 9 konferencji w Londynie, w tym 6 w London School of Economics, gdzie z przedstawicielami tej uczelni przedyskutowano problemy: konstrukcji modeli ekonometrycznych w gospodarce i sferze usług socjalno-kulturalnych, efektywności usług ochrony zdrowia, opieki społecznej, oświaty, tematykę rozwoju badań socjalnych oraz w zakresie planowania i zarządzania w Wielkiej Brytanii. W Higher Education Research Unit przedyskutowano problemy możliwości badawczych w zakresie efektywności pracy szkolnictwa wyższego, w Office of Health Economics odbyto konferencje, której tematem były zagadnienia efektywności lecznictwa i przemysłu farmaceutycznego, a w Bedford College of University of London przedyskutowano zagadnienia socjologii zdrowia.

Stosownie do postanowień przyjętych na konferencji dyrektorów instytutów naukowo-badawczych finansów krajów - członków RWPG i FSRJ w Katowicach w 1973 r. Pracownia Finansowana Usług Socjalnych i Kulturalnych, której kierownikiem jest Doc. Nieduszyński, opracowała część tematu w odniesieniu do Polski pt. "Problemy finansowania działalności socjalno-kulturalnej i innych zadań sfery nieprodukcyjnej z punktu widzenia dalszego rozwoju produkcji i przyspieszenia wzrostu stopy życiowej ludności krajów - członków RWPG". W związku z pracami nad tym tematem przeprowadzono szereg konferencji w Instytucie Finansów, resortach i innych instytucjach badawczych zajmujących się tą problematyką, z przybyłym w czerwcu 1974 r. przedstawicielem Instytutu Naukowo-Badawczego Systemu Finansowo-Kredytowego CSRS inż. J. Hladikiem.

W listopadzie 1974 r. Doc. dr hab. M. Nieduszyński brał udział w konferencji ekspertów finansowych Instytutów Naukowo-Badawczych krajów RWPG w Łuhacowicach w CSRS, na której mówił na temat

zagadnień finansowania usług społeczno-kulturalnych.

Warszawa, 03.07.1975 r.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Medwin', written on a light-colored rectangular background with a dashed line underneath.

podpis kandydata